

TÖREBODA MARIESTAD GULLSPÅNG
Kommuner i samarbete

De nationella miljömålen med preciseringar

Miljömål

Sammanställning av
Miljö- och
byggnadsförvaltningen
december 2012

Inledning

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Det finns i Sverige 16 miljö kvalitetsmål (miljömål) antagna av Riksdagen. Kommunerna har stort ansvar för att miljö kvalitetsmålen nås. I Mariestad, Töreboda och Gullspång är femton av de sexton miljömålen aktuella. (Målet storslagen fjällmiljö är inte aktuellt här)

De nationella miljömålen med preciseringar

Detta är en sammanställning över de nationella miljö kvalitetsmålen (miljömål) med definition och preciseringar inklusive de första tretton antagna etappmålen. För respektive miljömål finns även en kort beskrivning av respektive mål och vad som påverkar miljömålet är hämtat från miljömålsportalen. Mer information om miljömålen finns även på portalen: www.miljomal.nu. Sist i dokumentet finns preciseringarna i korthet.

Miljömål i Mariestad, Töreboda och Gullspång

De nationella miljömålen tillsammans med lokala miljömål för Mariestad, Töreboda och Gullspång presenteras i dokumentet ”Miljömålsammanställning 2012 -Mariestad, Töreboda och Gullspång”.

Generationsmålet

Definition

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Beskrivning

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå önskad miljö kvalitet. För att nå målet krävs en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation. Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

1 Begränsad klimatpåverkan

Definition

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för

hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Beskrivning och påverkan

Förbränning av fossila bränslen (olja, kol, naturgas, bensen, diesel), som huvudsakligen används för el- och värmetillförsel samt för transporter svarar för det största bidraget till växthuseffekten både i Sverige och i övriga världen.

Preciseringar

Temperatur

Den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 2 grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Koncentration

Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter (ppmv koldioxidekvivalenter).

2 Frisk luft

Definition

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Beskrivning och påverkan

Luftföroreningar påverkar människors hälsa på många sätt och medför i medeltal flera månaders förkortad livslängd. Skogens träd och jordbrukets grödor skadas av ozon vilket medför stora kostnader.

Luftföroreningar påverkar också material som metall, gummi, plast och kalksten så att de bryts ned snabbare. De luftföroreningar som är skadligast är inandningsbara partiklar, ozon och vissa organiska kolväten. De lokala utsläppen kommer framför allt från vägtrafiken och från enskild uppvärmning med ved. Arbetsmaskiner som gräsklippare, motorsågar och grävmaskiner bidrar också med stora mängder. Luftföroreningar kan transporteras långt med vinden.

Preciseringar

Bensen

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn

till känsliga grupper och innebär att halten av bensen inte överstiger 1 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde.

Bensapyren

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av bens(a)pyren inte överstiger 0,0001 mikrogram per kubikmeter luft (0,1 nanogram per kubikmeter luft) beräknat som ett årsmedelvärde.

Butadien

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av butadien inte överstiger 0,2 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde.

Formaldehyd

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av formaldehyd inte överstiger 10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde.

Partiklar (PM_{2,5})

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av partiklar (PM_{2,5}) inte överstiger 10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 25 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde.

Partiklar (PM₁₀)

Halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av partiklar (PM₁₀) inte överstiger 15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 30 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde.

Marknära ozon

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av marknära ozon inte överstiger 70 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett åttatimmarsmedelvärde eller 80 mikrogram per kubikmeter luft räknat som ett timmedelvärde.

Ozonindex

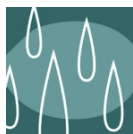
Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att ozonindex inte överstiger 10 000 mikrogram per kubikmeter luft under en timme beräknat som ett AOT₄₀-värde under perioden april–september.

Kvävedioxid

Halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av kvävedioxid inte överstiger 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde (98-percentil).

Korrosion

Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att korrosion på kalksten understiger 6,5 mikrometer per år.

3 Bara naturlig försurning

Definition

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

Beskrivning och påverkan

Försurningen har effekter på växter och djur, främst i sjöar och vattendrag. Försurande ämnen i nederbörd, luft, vatten och mark gör att material vittrar snabbare.

Det som förorsakar försurningen är utsläpp från transporter, energianläggningar, industri och jordbruk. Svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak är de ämnen som har störst betydelse för försurningen. Skogsmarken kan även försuras genom själva skogsbruket – alltså inte bara genom nedfallet av försurande luftföroreningar. Den största delen av de försurande ämnen som faller ner över Sverige har förts hit med vindarna från andra länder och från internationell sjöfart.

Preciseringar

Påverkan genom atmosfäriskt nedfall

Nedfallet av luftburna svavel- och kväveföreningar från svenska och internationella källor medför inte att den kritiska belastningen för försurning av mark och vatten överskrids i någon del av Sverige.

Påverkan genom skogsbruk

Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet.

Försurade sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag uppnår oberoende av kalkning minst god status med avseende på försurning enligt förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

Försurad mark

Försurningen av marken inte påskyndar korrosion av tekniska material och arkeologiska föremål i mark och inte skadar den biologiska mångfalden i land- och vattenekosystem.

4 Giftfri miljö**Definition**

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Beskrivning och påverkan

När kemiska produkter, varor och byggnader med mera tillverkas, används och skrotas, kommer de kemiska ämnena ut i miljön. Hittills har mer än 12 000 kemiska ämnen som ingår i kemiska produkter registrerats i Kemikalieinspektionens produktregister. Ännu fler ämnen ingår i till exempel bilar, kläder, plastartiklar och byggnadsmateriel. Hur många okända ämnen som kommer in i Sverige via importerade varor är okänt. Ytterligare kemiska ämnen bildas oavsiktligt i industriella processer.

Preciseringar**Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen**

Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.

Användningen av särskilt farliga ämnen

Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört.

Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper

Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.

Förorenade områden

Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper

Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning.

Information om farliga ämnen i material och produkter

Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig.

5 Skyddande ozonskikt

Definition

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning

Beskrivning och påverkan

Ämnen som bryter ned ozonskiktet är till exempel vissa klorerade lösningsmedel, klorfluorkarboner (CFC) och klorfluorkolväten (HCFC). CFC och HCFC finns i bland annat kylskåp, anläggningar för luftkonditionering och skumplast. Ozonskiktets tjocklek påverkas även av faktorer som klimatet och halten av vissa växthusgaser i atmosfären.

Preciseringar

Vändpunkt och återväxt

Vändpunkten för uttunnningen av ozonskiktet har nåtts och början på återväxten observeras.

Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen

Halterna av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen i de övre luftlagren understiger den nivå där ozonskiktet påverkas negativt.

6 Säker strålmiljö

Definition

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Beskrivning och påverkan

Strålning kommer bland annat från rymden, solen och från radioaktiva ämnen. Strålningen kan vara till nytta, men också orsaka skada. Exempelvis bedöms ökad exponering för UV-strålning från solen och solarier orsaka flertalet fall av hudcancer. Kunskapen om effekterna av strålning från elektromagnetiska fält runt till exempel mobiltelefoner och högspänningsledningar är varken fullständig eller entydig. Det krävs ytterligare forskning för att få veta hur det ligger till.

Preciseringar

Strålskyddsprinciper

Individens exponering för skadlig strålning i arbetslivet och i övriga miljön begränsas så långt det är rimligt möjligt.

Radioaktiva ämnen

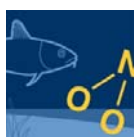
Utsläppen av radioaktiva ämnen i miljön begränsas så att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas.

Ultraviolet strålning

Antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolet strålning är lägre än år 2000.

Elektromagnetiska fält

Exponeringen för elektromagnetiska fält i arbetslivet och i övriga miljön är så låg att människors hälsa och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.

7 Ingen övergödning

Definition

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Beskrivning och påverkan

Övergödning orsakas av för höga halter av kväve och fosfor i marken eller vattnet. Dessa näringsämnen hamnar i miljön till exempel genom nedfall från luften av kväveoxider från trafik och kraftverk. Andra källor till övergödning är ammoniak från jordbruket och fosfor i utsläpp från avloppsreningsverk och industrin. Ämnena förs i sin tur med vattendragen till sjöar och hav. Övergödning kan leda till algblomning och syrebrist på bottenarna. Om det är giftbildande alger som orsakar blomningen kan hälsan hos både människor och djur hotas. Hälsoproblem hos människor kan också uppstå genom att grundvattnet i områden med intensivt jordbruk kan ha höga halter av nitrat. Särskilt små barn är känsliga för nitrathaltigt dricksvatten.

Preciseringar**Påverkan på havet**

Den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Sveriges omgivande hav underskrider den maximala belastning som fastställs inom ramen för internationella överenskommelser.

Påverkan på landmiljön

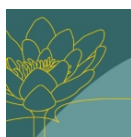
Atmosfäriskt nedfall och brukande av mark inte leder till att ekosystemen uppvisar några väsentliga långsiktiga skadliga effekter av övergödande ämnen i någon del av Sverige.

Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten

Sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten uppnår minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Tillstånd i havet

Havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen (2010:134).

8 Levande sjöar och vattendrag

Definition

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Beskrivning och påverkan från

Många växt- och djurarter är beroende av att vattendragen får flöda fritt, och att vattenståndet kan variera naturligt. Detta kan komma i konflikt med vår önskan att bygga nära stranden eller reglera vattenflödet för kraftverkens behov. I vissa områden måste vi skydda vattenmiljöerna från sådana verksamheter, och från jord- och skogsbruk. Det är emellertid inte bara naturlivet som behöver skydd utan även vissa kulturmiljöer i eller nära vatten, till exempel flottningslämningar, gamla kvarnar eller hyttor.

Våra miljöer och arter kan även påverkas negativt om växt- och djurarter som inte förekommer naturligt i Sveriges miljö kommer ut i naturen

Preciseringar

God ekologisk och kemisk status

Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag

Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna.

Ytvattentäckers kvalitet

Ytvattentäckter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet.

Ekosystemtjänster

Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Strukturer och vattenflöden

Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

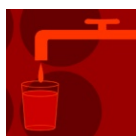
Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Friluftsliv

Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

9 Grundvatten av god kvalitet

Definition

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Beskrivning och påverkan

Grundvattnet tjänar inte bara som dricksvatten för oss människor. Det påverkar också miljön för växter och djur i ytvattnet.

För att skydda grundvattnet från föroreningar och exploatering kan så kallade skyddsområden inrättas. Just grusåsar och andra formationer i landskapet där det finns grundvatten måste skyddas från exploatering. I jordbruksområden särskilt i södra Sverige förekommer bekämpningsmedel och nitrat i grundvattnet. Ämnena har läckt ut från jordbruksmark men bekämpningsmedel kommer ofta även från ogräsbekämpning på annan mark. Även natriumklorid – vanligt salt – från vägar som har saltats på vintern har kommit ut i grundvattnet. Förutom att det påverkar vattenkvaliteten fräter saltet också sönder vattenledningar.

Preciseringar

Grundvattnets kvalitet

Grundvattnet är med få undantag av sådan kvalitet att det inte begränsar användningen av grundvatten för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning.

God kemisk grundvattenstatus

Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kemisk status.

Kvaliteten på utströmmande grundvatten

Utströmmande grundvatten har sådan kvalitet att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i källor, sjöar, våtmarker, vattendrag och hav.

God kvantitativ grundvattenstatus

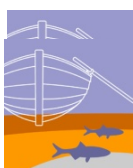
Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kvantitativ status.

Grundvattennivåer

Grundvattennivåerna är sådana att negativa konsekvenser för vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem inte uppkommer.

Bevarande av naturgrusavlagringar

Naturgrusavlagringar av stor betydelse för dricksvattenförsörjning, energilagring, natur- och kulturlandskapet är fortsatt bevarade

10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

(Delar är aktuella för området)

Definition

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Beskrivning och påverkan

Hav, kust och skärgård erbjuder en mängd varor och tjänster, exempelvis rekreation, livsmedel, kulturarv, biologisk mångfald och energi. Flera av dessa tjänster påverkas negativt av mänskliga aktiviteter.

Alltför intensivt fiske, miljögifter och tillförsel av näringsämnen som leder till övergödning skapar stora problem. Skärgård och kustnära miljöer påverkas negativt av ett hårt exploateringsstryck, bebyggelse, fartygs- och småbåtstrafik och vissa fiskemetoder. Grunda bottenar är särskilt känsliga. De är samtidigt mycket viktiga uppväxtområden för fisk.

Preciseringar**God miljöstatus**

Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).

God ekologisk och kemisk status

Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Ekosystemtjänster

Kusternas och havens viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Grunda kustnära miljöer

Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer samt att naturligt förekommande fiskarter och andra havslevande arter fortlever i livskraftiga bestånd.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden och kulturarvet.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Havs-, kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Kulturlämningar under vatten

Tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under vattnet.

Friluftsliv och buller

Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

11 Myllrande våtmarker

Definition

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Beskrivning och påverkan

Ett stort antal växter och djur är beroende av våtmarker. Av hotade eller missgynnade arter förekommer omkring 15 procent i denna naturtyp. Många av de utsatta arterna hotas framför allt av förändringar i sina livsmiljöer. Därför behöver många olika typer av våtmarker återställas och skötas. Det finns ofta arkeologiska lämningar i våtmarker. De kan skadas när våtmarken restaureras eller om torvmark exploateras.

Preciseringar**Våtmarkstypernas utbredning**

Våtmarker av alla typer finns representerade i hela landet inom sina naturliga utbredningsområden.

Ekosystemtjänster

Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna.

Återskapade våtmarker och arters spridningsmöjligheter

Våtmarker är återskapade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till våtmarkerna har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade våtmarksarter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Våtmarkernas natur- och kulturvärden i ett landskapsperspektiv är bevarade och förutsättningarna finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Friluftsliv och buller

Våtmarkernas värde för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

12 Levande skogar

Definition

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Beskrivning och påverkan

Många faktorer påverkar skogen, bland annat skogsbrukets metoder och hanteringen av värdefulla natur- och kulturvärden. Både produktionen av virke och den biologiska mångfalden i skogen påverkas av luftföroreningar och klimatförändringar. Markförsurande ämnen bildas också i viss mån när skogen avverkas.

Preciseringar

Skogsmarkens egenskaper och processer

Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

Ekosystemtjänster

Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Grön infrastruktur

Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte skogens biologiska mångfald.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.

Friluftsliv

Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna.

13 ett rikt odlingslandskap

Definition

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Beskrivning och påverkan

Odlingslandskapet innehåller en stor del av vår flora och fauna. Främst finns arterna i slätter- och betesmarker men även i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Många av dessa livsmiljöer har också ett kulturhistoriskt värde.

Den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena är beroende av att jordbruk bedrivs, men också av vilka metoder som används i jordbruket. Bland annat är betande djur en förutsättning för att

bevara våra betesmarker. Samtidigt måste jordbruk bedrivas på ett rationellt och konkurrenskraftigt sätt. Den odlade mångfalden och utformningen av trädgårdar och parker är också en del av helheten i en kulturmiljö.

Preciseringar

Åkermarkens egenskaper och processer

Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

Jordbruksmarkens halt av föroreningar

Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.

Ekosystemtjänster

Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Variationsrikt odlingslandskap

Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slätterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Växt- och husdjursgenetiska resurser

Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade.

Hotade arter och naturmiljöer

Hotade arter och naturmiljöer har återhämtat sig.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som uppkommit genom långvarig traditionsenlig skötsel är bevarade eller förbättrade.

Kultur- och bebyggelsemiljöer

Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Friluftsliv

Odlingslandskapets värden för friluftslivet är värnade och bibehållna samt tillgängliga för människor.

15. God bebyggd miljö

Definition

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas.

Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Beskrivning och påverkan

Under de senaste 40 åren har tätorternas befolkning och yta ökat kraftigt. Behovet av transporter ökar. Det kräver satsningar på miljövänliga, säkra, bekväma och tidseffektiva transportmedel. Samtidigt som tätortsytan har växt har bebyggelsen i centrala delar förtätats; grönområden inne i tätorten har bebyggts. På så sätt har möjligheterna till rekreation utomhus nära bostaden minskat.

Bebyggelsen står för cirka 40 procent av den totala användningen av energi i Sverige. För att minska utsläppen av koldioxid – och därmed växthuseffekten – byggs fjärrvärme baserad på biobränsle ut. Ett stort antal människor utsätts för buller över riktvärdena både utomhus vid sin bostad och inomhus. Därför upplevs trafikbuller ofta som det största miljöproblemet i tätorter.

Preciseringar

Hållbar bebyggelsestruktur

En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

Hållbar samhällsplanering

Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

Kollektivtrafik, gång och cykel

Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.

Natur- och grönområden

Det finns natur- och grönområden och gröonstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Kulturvärden i bebyggd miljö

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

God vardagsmiljö

Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.

Hälsa och säkerhet

Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Hushållning med energi och naturresurser

Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Hållbar avfallshantering

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

16. Ett rikt växt och djurliv

Definition

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Beskrivning och påverkan

Biologisk mångfald är gener, arter och deras samverkan samt vad de gör till nytta för ekosystemen som att rena vatten och luft, binda jorden och pollinera våra grödor. Biologisk mångfald främjar folkhälsan genom att många natur- och kulturmiljöer är en viktig källa till rekreation och friluftsliv. Många av våra växter och djur, som i dag är hotade, är på olika sätt gynnade eller till och med beroende av att landskapet hävdas. Äldre brukningsmetoder skapade en rik biologisk mångfald. Omläggningen av jord- och skogsbruket under det senaste seklet avspeglar sig i vilka arter som har blivit vanligare och vilka som har blivit sällsynta.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.

Påverkan av klimatförändringar

Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar.

Ekosystemtjänster och resiliens

Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.

Grön infrastruktur

Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Biologiskt kulturarv

Det biologiska kulturarvet är förvaltats så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

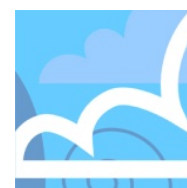
Tätortsnära natur

Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Etappmål

Regeringen har hittills fastställt tretton etappmål inom fyra prioriterade områden; luftföroreningar, farliga ämnen, avfall och biologisk mångfald. Etappmålen ska styra och ange tydliga steg på vägen mot de samhällsförändringar som behövs för att miljö kvalitetsmålen och generationsmålet ska kunna nås.

Luftföroreningar

Begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa

Etappmålet om begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa innebär att:

- Europeiska unionen har beslutat om ytterligare begränsningar av nationella utsläpp av luftföroreningar genom en revision av det s.k. takdirektivet senast 2015, och

- ändringen av Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har ratificerats av tillräckligt många länder för att ha trätt i kraft senast 2015.

Begränsningar av utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten

Etappmålet om utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten innebär att utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider och partiklar ska ha börjat minska från fartygstrafiken i Östersjön och Nordsjön senast 2016.

Luftföroreningar från småskalig vedeldning

Etappmålet om utsläpp av luftföroreningar från småskalig vedeldning innebär att nya pannor för småskalig vedeldning ska ha låga utsläpp av luftföroreningar och hög verkningsgrad. Boverket har i uppdrag att förbereda nya byggregler under 2012.

Farliga ämnen

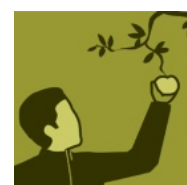
Särskilt farliga ämnen

Etappmålet om särskilt farliga ämnen innebär att beslut som fattas inom Europeiska unionen och internationellt om sådana ämnen ska innehålla åtgärder som innebär att:

- hormonstörande respektive kraftigt allergiframkallande ämnen betraktas som särskilt farliga ämnen i relevanta regelverk senast 2015,
- särskilt farliga ämnen blir föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden senast 2018,
- särskilt farliga ämnen i produktionsprocesser används endast under strikt reglerade omständigheter senast 2018, och
- uttrycket "särskilt farliga ämnen" i relevanta regelverk även inkluderar ämnen med andra allvarliga egenskaper än de som omfattas av nuvarande specifika kriterier och som inger motsvarande grad av betänklighet senast 2018.

Kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper

Etappmålet om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper innebär att beslut som fattas inom Europeiska unionen och internationellt ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen ska vara tillgängliga och tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Besluten ska innehålla åtgärder som innebär att

- relevanta regelverk ställer krav på kunskap samt uppgifter om förekomst gällande nanopartiklar och nanomaterial som är tillräckliga för att bedöma och minimera hälso- och miljöeffekter av sådana senast 2015,
- förutsättningar finns för att relevanta regelverk kan beakta kombinationseffekter vid exponering för kemikalier senast 2015,
- regelverken beaktar att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier senast 2015, och
- informationskraven i samband med registrering i Reach för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (mindre än 10 ton per tillverkare eller importör och år) stärks senast 2018.

Information om farliga ämnen i varor

Etappmålet om information om farliga ämnen i varor innebär att

- regelverk eller överenskommelser inom Europeiska unionen eller internationellt ska tillämpas så att information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor är tillgänglig för alla berörda senast 2020,
- reglerna ska införas stegvis för olika varugrupper och i informationen ska särskilt barns hälsa beaktas, och
- information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgängliga under varans hela livscykel genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper.

Avfall

Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan

Etappmålet om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan innebär att insatser ska vidtas så att resurshushållningen i livsmedelskedjan ökar genom att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, där minst 40 procent behandlas, så att även energi tas tillvara senast 2018.

Ökad resurshushållning i byggsektorn

Etappmålet om byggnads- och rivningsavfall innebär att insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast 2020.

Biologisk mångfald

Ekosystemtjänster och resiliens

Etappmålet om ekosystemtjänster och resiliens innebär att viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande är identifierade och systematiserade senast 2013.

Betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster

Etappmålet om betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster innebär att senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligen.

Hotade arter och naturtyper

Etappmålet om hotade arter och naturtyper innebär att åtgärdsprogram för att uppnå gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd ska vara genomförda eller under genomförande senast 2015.

Invasiva främmande arter

Etappmålet om invasiva främmande arter innebär att invasiva främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bland annat hälsa ska vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast 2015.

Kunskap om genetisk mångfald

Etappmålet om kunskap om genetisk mångfald innebär att en kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ska ha inletts senast 2015.

Preciseringar i korthet

1 Begränsad klimatpåverkan

- Temperatur.
- Koncentration.

2 Frisk luft

Högsta halt av:

- Bensen.
- Bensapyren.
- Butadien.
- Formaldehyd.

- Partiklar (PM_{2,5}).
- Partiklar (PM₁₀).
- Marknära ozon.
- Ozonindex.
- Kvävedioxid.
- Korrosion.

3 Bara naturlig försurning

- Påverkan genom atmosfäriskt nedfall.
- Påverkan genom skogsbruk.
- Försurade sjöar och vattendrag.
- Försurad mark.

4 Giffri miljö

- Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen.
- Användningen av särskilt farliga ämnen.
- Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper.
- Förorenade områden.
- Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper.
- Information om farliga ämnen i material och produkter.

5 Skyddande ozonskikt

- Vändpunkt och återväxt.
- Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen.

6 Säker strålmiljö

- Strålskyddsprinciper.
- Radioaktiva ämnen.
- Ultraviolet strålning.
- Elektromagnetiska fält.

7 Ingen övergödning

- Påverkan på havet.
- Påverkan på landmiljön.
- Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten.
- Tillstånd i havet.

8 Levande sjöar och vattendrag

- God ekologisk och kemisk status.
- Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag.
- Ytvattentäckters kvalitet.

- Ekosystemtjänster.
- Strukturer och vattenflöden.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Hotade arter och återställda livsmiljöer.
- Främmande arter och genotyper.
- Genetiskt modifierade organismer.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden.
- Friluftsliv.

9 Grundvatten av god kvalitet:

- Grundvattnets kvalitet.
- God kemisk grundvattenstatus.
- Kvaliteten på utströmmande grundvatten.
- God kvantitativ grundvattenstatus.
- Grundvattennivåer.
- Bevarande av naturgrusavlagringar.

10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

- God miljöstatus.
- God ekologisk och kemisk status.
- Ekosystemtjänster.
- Grunda kustnära miljöer.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Hotade arter och återställda livsmiljöer.
- Främmade arter och genotyper.
- Genetiskt modifierade organismer.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden.
- Kulturlämningar under vatten.
- Friluftsliv och buller.

11 Myllrande våtmarker:

- Våtmarkstypernas utbredning.
- Ekosystemtjänster.
- Återskapade våtmarker och arters spridningsmöjligheter.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Hotade arter och återställda livsmiljöer.
- Främmande arter och genotyper.
- Genetiskt modifierade organismer.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden.
- Friluftsliv och buller.

12 Levande skogar:

- Skogsmarkens egenskaper och processer.
- Ekosystemtjänster.
- Grön infrastruktur.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Hotade arter och återställda livsmiljöer.
- Främmande arter och genotyper.
- Genetiskt modifierade organismer.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden.
- Friluftsliv.

13 Ett rikt odlingslandskap:

- Åkermarkens egenskaper och processer.
- Jordbruksmarkens halt av föroreningar.
- Ekosystemtjänster.
- Variationsrikt odlingslandskap.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Växt- och husdjursgenetiska resurser.
- Hotade arter och naturmiljöer.
- Främmande arter och genotyper.
- Genetiskt modifierade organismer.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden.
- Kultur- och bebyggelsemiljöer.
- Friluftsliv.

15 God Bebyggd miljö

- Hållbar bebyggelsestruktur.
- Hållbar samhällsplanering.
- Infrastruktur.
- Kollektivtrafik, gång och cykel.
- Natur- och grönområden.
- Kulturvärden i bebyggd miljö.
- God vardagsmiljö.
- Hälsa och säkerhet.
- Hushållning med energi och naturresurser.
- Hållbar avfallshantering.

16 Ett rikt växt- och djurliv:

- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation.
- Påverkan av klimatförändringar.
- Ekosystemtjänster och resiliens.
- Grön infrastruktur.

- Genetiskt modifierade organismer.
- Främmande arter och genotyper.
- Biologiskt kulturarv.
- Tätortsnära natur.